

Træna sitt DNA

Det vises til leserbrev fra Steinar Johansen samt hans tidligere leserbrev i Avisa Nordland og hans Facebook uttalelser om Træna kommune og Gaia Salmon.

Sommeren 2011 forelå det en forskningsrapport fra Telemarskforskning som hadde tatt for seg flere mindre kommuner i Norge og analysert disse. Træna kommune var også under lupen. Forskningen viste at Træna kommune var en suksesskommune hva angikk sysselsetting og produksjon men at næringslivet var ensrettet og sårbart.

I 2012 oppsto en kritisk situasjon for fiskeribedriften Modolv Sjøset AS på Træna – en situasjon som helt klart viste at Træna-samfunnet var sårbart næringsmessig. Hovedaksjonærene i bedriften ønsket å legge ned det pelagiske anlegget (legge det i møllpose som de selv uttrykte det) i påvente av at kvotene på sild skulle øke igjen. Man mente det var overproduksjon på landsiden i forhold til den nærmest halveringen av sildekvoteene som myndighetene innførte.

En nedleggelse av det pelagiske anlegget ville vært en katastrofe for lokalsamfunnet da 70 – 80 arbeidsplasser ville gått tapt. Denne situasjonen var det som dannet grunnlaget for at folk begynte å flytte fra Træna. Dessverre medførte denne situasjonen at mange av de som jobbet i industrien søkte seg vekk fordi usikkerheten vokste i forhold til om det pelagiske anlegget ville overleve eller ikke. At det etter hvert kanskje også var andre årsaker som medførte flytting er nok muligens rett men det var usikkerheten rundt det pelagiske anlegget som var den første årsaken til flyttingen.

Fra kommunens side informerte vi både Nordland fylkeskommune og Fiskeridepartementet om status. Vi hadde møte med begge parter – og fikk god støtte for våre synspunkter begge plasser. Departementet viste stor forståelse og ba oss ta opp saken med Kommunaldepartementet (KD) ettersom det var KD som kunne bidra økonomisk dersom det ville ende med omstillingsarbeid/ omstillingsmidler fra Departementets side.

Fylket var også velviljen selv og gjennom daværende fylkesråd for næring, Arve Knutsen, ble Træna tildelt kr 6 mill over 3 år for å arbeide aktivt med utvikling. Forutsetningen for disse midlene var at det måtte arbeides med «bred samfunnsutvikling» som fylket uttrykte det. Med andre ord så skulle det jobbes med både næring (på bredt plan), bosetting/ bolyst, kultur og alt annet gjennom prosjektet. Oppgaven kunne synes formidabel stor men veldig utfordrende.

Træna kommune foretok ansettelse av utviklingsjef Moa Bjørnson til å lede arbeidet. Bjørnson har med kommunestyrets og fylkets velsignelse gjort en, forsiktig sagt, fantastisk god jobb. Gjennom hennes arbeid har flere prosjekt sett dagens lys – og alle prosjekt som har kommet i kjølvannet av hovedprosjektet er stort sett finansiert med midler hentet fra annet hold enn kommunen og/ eller hovedprosjektet. Hele 18 ulike foretak og bedriftsutvidelse har blitt initiert i denne perioden – med stort og smått.

I etterkant av krisen som oppsto rundt det pelagiske anlegget, ble selskapet delt i to der Norway Pelagic beholdt det pelagiske anlegget og de lokale eierne, Modolv Sjøset AS overtok det konvensjonelle fiskemottaket. Her vil jeg nytte sjansen til å berømme de lokale eierne som nærmest «over natta» økte antall ansatte ved Modolv Sjøset fisk AS fra 8-10 personer til over 30 personer. For å sikre nok fisk over anlegget har man opprettet 6 -7 mottaksstasjoner på Helgeland og sammen med etablerte fiskere har de også opprettet egne fiskebåtrederi. Dette er innovasjon på sitt absolutt beste. Træna kommune er stolt over å kunne si at dette har vi vært med på – også ved hjelp av Nordland fylkeskommune. Og hvis noen tror at man får Nordland fylkeskommune med på dette med fingerknips så er man veldig godtroende!

I tillegg til å være en stor ressurs for Træna kommune er utviklingssjefen en enorm ressurs for både regionen og for fylket som også nyter godt av hennes arbeidskapasitet, stå på vilje og kreativitet. Å gå inn på alle større og mindre prosjekt lar seg ikke gjøre. Her vil jeg henvise til tenktraena.no.

Da prosjektets første tre år gikk mot slutten, ble forskningsfirmaet Oxford Research, blant tre ulike tilbydere, valgt til å evaluere prosjektet. De fant at prosjektet hadde vært så vellykket at fylket valgte å forlenge prosjektet med ytterligere 3 år. Dette fordi man innser at samfunnsutvikling tar tid og at det fortsatt er utfordringer på Træna – noe som for øvrig er tilfelle i svært mange småsamfunn i Norge. Der er ikke skrevet/ laget noen rapport av noen innen Træna kommune hva angår evaluering av utviklingsprosjektet. Dette er gjort av en utenforstående og uavhengig institusjon.

Det er ikke lett å drive med næringsutvikling. Træna kommune kan ikke selv starte bedrifter. Det sier seg selv. Der må være noen/ gründere som kan stå for bedriftsetableringen. Træna kommune skal bidra med tilrettelegging og økonomisk støtte gjennom våre næringsfond. Det gjør vi også. Jeg kan i den sammenheng nevne at kommunestyret enstemmig valgte å sette alle inntekter vi har fått gjennom havbruksfondet inn på næringsfondskontoen til utlån. Av disse pengene er bl a kr 1,7 mill lånt ut til nyervervet fiskefartøy. I tillegg har Træna kommune gått inn i det private selskapet Træna Fisker AS som er en direkte avledning av utviklingsprosjektet. Hensikten med dette selskapet er å rekruttere flere unge til fiskeryrket.

Å få til utvikling er ikke enkelt. Kreativitet og oppsøkende virksomhet er svært nødvendig. De rette instanser må oppsøkes, involveres og samtales med for å få de med på laget. Dette krever en god del reising. I tillegg skal nevnes at Kommunaldepartementet var så begeistret for måten det drives innovativt arbeid på i Træna at de ga Træna Innovasjonsprisen for 2018!

Mange tror at det bare er å trykke på knappen og så skjer det utvikling. Slik er det ikke. Det ligger hardt arbeid bak for det er som Vømmøl spellemannslag sang engang: «Det e itt no som kjæm ta seg sjøl».

Når det gjelder ordførers reiser så hadde ikke undertegnende hatt noe imot å reise mindre. Og slik er det også for mine forgjengere. Men – det er slik at hvis ikke Træna kommune er representert der man skal eller bør være representert så er det ingen andre som taler vår sak. I denne bransjen – som i mange andre bransjer – er alle seg selv nærmest og det er ingen ting som kommer av seg selv.

I denne sammenheng har jeg lyst til å trekke frem kommunereformen. Etter initiativ fra Røst kommune og oss, dannet vi ei gruppe på ti veiløse øykommuner fra Hasvik i Finnmark i nord til Kvitsøy i Rogaland i sør. Med støtte fra kommunaldepartementet engasjerte vi Bygdeforskningen ved NTNU i Trondheim for å lage en rapport for oss. Denne rapporten/ dette arbeidet gjorde at departementet tok høyde for utfordringene øykommunene har med lange avstander, bruk av ferge og hurtigbåt osv når kommunetilskuddene skal fordeles. Et nytt begrep ble lansert av Kommunaldepartementet: Ufrivillig liten kommune. Begrepet forteller at det ikke lar seg gjøre å slå disse kommunene sammen med andre til store enheter/ kommuner.

Gaia Salmon tenker å etablere seg på Træna. Iflg ledelsen i Gaia Salmon er det ingen som kjenner så godt til prosjektet som Træna kommune gjør. Gaia Salmon har ingen hemmelighet for Træna kommune og der er heller ingen perifer og utenforstående tredjeperson som kan påberope seg å vite mer om prosjektet enn det Gaia Salmons samarbeidspartner Træna kommune vet. Og slik må det være. Åpenhet er svært viktig mellom samarbeidspartnere. Å gjøre andre til syndebukker og fremstille det som om noe i administrasjonen i Træna rir to hester samtidig faller totalt på sin egen urimelighet.

Folketallet på Træna har variert de siste 50 årene. På 1960-tallet passerte vi 500 innbyggere for første gang, deretter gikk folketallet nedover til 446 først på 2000-tallet før det igjen steg til 506 i 2012. Nedgang i barn er noe hele Norge sliter med. Statsministeren tok opp dette i sin nyttårstale – og hun mente ikke Træna alene når hun oppfordret til at det måtte føres flere barn i Norge. Kan også nevne at folketallet i Nordland fylke nærmest har stått stille de siste 20-30 år. Dette har medført at Nordland i dag har kun 9 stortingsrepresentanter mot 12 på 1990-tallet. Det er kun de største kommunene som har hatt økning i folketallet. Dette skyldes først og fremst tilflytting til disse kommunene fra distriktskommunene og innvandring fra andre land. Folketallet kan kun økes ved fødselsoverskudd, tilflytting eller innvandring fra andre land.

Selv om antallet trygdede har økt i Træna ligger vi svært godt an i forhold til andre kommuner. Men gjennomsnittsalderen i vår befolkning øker som følge av at det er færre barn nå enn tidligere. Dette gjør at vi vil få flere pensjonister i forhold til yrkesaktive i fremtiden enn det har vært til nå – og følgelig også flere uføretrygdede forholdsvis. Dette er ei utfordring for hele landet vårt, ikke bare for Træna og andre småkommuner/ småsamfunn.

At noen ønsker at undertegnede skal avskiltes som ordfører lever jeg godt med. 8 år som ordfører har krevd sitt på så mange måter. Mitt inderlige ønske er at enhver som bekler rollen som ordfører må være dedikert til oppgaven. Jeg kan love at det nytter over hode ikke å sitte innemurt på eget kontor og tro at man bidrar stort!

Min opplevelse av gode og dyktige gründere er at de jobber målrettet med sine prosjekt. Det er slik at mange gründere kan se muligheten i en bransje/ nisje der andre allerede har etablert seg. Det viktigste for de etablerte i slike tilfeller er å bli minst like dyktig/ ha samme gode tilbud som de nyetablerte legger opp til. Det er dette som bidrar til utvikling og fornying og det er viktig i alle bransjer. Å sitte på sin høye hest og påberope seg å være «konge på haugen» blir helt feil. Man er nødt til å bidra positivt og konstruktivt inn i utviklingen.

Vi som bor på Træna må alle sammen dra i samme retning. En båt kommer sjelden av flekken dersom man ror i hver sin retning. Videre er det viktig at man kan bryte meninger i en sak men det blir feil dersom man setter seg til dommer over noe eller noen fordi man ikke liker at fylket har satt klare krav utviklingsprosjektet eller ikke liker en bedriftsetablering, enn si legger opp til hets og mobbing av enkeltpersoner og vil ha disse fjernet fra lokalsamfunnet. Træna har behov for alle som ønsker å bidra i den gode og positive utviklingen som vi er inne i. Det er kun gjennom samarbeid man kan få til dette og ikke ved å trekke seg ut, skjelle ut andre og lukke dørene inn til egen sfære. Det gagnar ingen – aller minst en selv.

Med vennlig hilse
Træna kommune

Per Pedersen
ordfører